

Isolatiepilot Drogeham-Kootstertille

Voortgang oktober 2024

Algemeen

De gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast Fryslân en Tytsjerksteradiel hebben in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma eind juni 2022 middelen van het Rijk ontvangen. Deze middelen kunnen worden besteed aan de isolatie van particuliere woningen. In september 2022 hebben de vier gemeenten in ANNO verband besloten een pilot uit te voeren in één van de gemeenten bij ca. 35 woningen waarbij de eigenaren in aanmerking komen voor een gemeentelijke subsidie. Gekozen is voor de dorpen Drogeham en Kootstertille in de gemeente Achtkarspelen.

Doel van de pilot

Doel van de pilot is om te onderzoeken hoe de middelen die beschikbaar gekomen zijn zo efficiënt en effectief mogelijk kunnen worden ingezet bij de inwoners die daar het meest bij gebaat zijn (bestrijding energiearmoede). Daarbij wordt nadrukkelijk ingezet op gebruikmaking van de kracht van de Mienskip: de Gebiedscoöperatie 'Enerzyk Skûlenboarch' is daarom als gelijkwaardige partner betrokken bij de opzet en uitvoering van de pilot.

Een sub-doel van de pilot is om bewoners bewust(er) te maken over hun energieverbruik. Met behulp van vrijwillige energiecoaches van 'Enerzyk Skûlenboarch' zal de bewoners inzicht geboden worden in hun energieverbruik en zullen zij geholpen worden het verbruik zoveel mogelijk te beperken.

Een tweede sub-doel van de pilot is om te onderzoeken in hoeverre een isolatieprogramma voor particuliere woningen kan worden uitgevoerd binnen het zgn. 'gespikkeld bezit'. In veel straten met voormalige corporatiewoningen heeft de betreffende corporatie soms ook nog woningen in bezit. Juist bij rijtjeswoningen is het efficiënt isolatiemaatregelen gelijktijdig uit te voeren. De middelen vanuit het Nationaal Isolatieprogramma mogen niet besteed worden aan de isolatie van huurwoningen. Met betreffende woningcorporaties zal daarom overlegd worden over de mogelijkheden van participatie binnen het project. Er zal aan de huurders tenminste actief Energiecoaching worden aangeboden.

De uitkomsten van de pilot kunnen idealiter als 'blauwdruk' dienen voor toekomstige vergelijkbare projecten in de vier ANNO gemeenten en informatie opleveren die we kunnen gebruiken bij de nadere uitwerking van acties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma.

Selectie van de woningen

Bij de selectie van de woningen is primair gekeken naar woningen met een verwachte lage isolatiegraad waar naar verwachting de energiearmoede daarom hard toeslaat. Dat zijn vooral de voormalige huurwoningen uit de jaren '70 die de afgelopen jaren door woningbouwcorporaties verkocht zijn. Daarnaast is gekeken naar een 'logische' afbakening van de woningen in een straat.

Financiën

Het totale projectbudget bedraagt € 107.500 en wordt gedekt binnen de gemeentelijke budgetten vanuit het Nationaal Isolatieprogramma (uitgekeerd met middelen energiearmoede (SPUK) in juni 2022).

De begroting is als volgt opgebouwd

Isolatiemaatregelen (subsidie)	34 * € 2.500	€ 85.000
Energiescans	34 * € 250	€ 8.500
Projectkosten incl. communicatie		€ 14.000
TOTAAL		€ 107.500

De subsidie van maximaal € 85.000 komt ten laste van het budget van de gemeente Achtkarspelen. De kosten voor de energiescans en de projectkosten (€ 22.500) worden evenredig verdeeld over de vier deelnemende gemeenten.

De kosten worden nauwgezet bijgehouden. Verrekening van de projectkosten vindt plaats op basis van de werkelijke kosten.

Voortgang isolatiepilot

Het project is vertraagd

De uitvoering van het project is om meerdere redenen vertraagd. Dat heeft meerdere oorzaken die wij hier even kort aanstippen.

Slechts een beperkt aantal bewoners was na de (overigens goed bezochte) informatiebijeenkomst van 11 oktober 2023 direct overtuigd, maar verreweg de meeste bewoners zijn sceptisch en willen de kat eerst uit de boom kijken. Het aantal aanmeldingen kwam dan ook moeizaam op gang en de vrijwilligers van gebiedscoöperatie Skûlenboarch hebben dan ook veel gesprekken moeten voeren en bezoeken moeten afleggen om toch een redelijk aantal bewoners te interesseren en te overtuigen van de kansen die het project hen biedt.

Vervolgens bleek ons format voor het energie-advies niet helemaal aan te sluiten bij de uitgangspunten en doelstellingen van de pilot. Met name het opmeten en exact omschrijven van de benodigde isolatiemaatregelen vergde extra aandacht om goed aan te kunnen sluiten bij het aanbod vanuit de isolatiebranche. Hierdoor moest een aantal adviesgesprekken opnieuw worden gevoerd en rapporten worden aangepast. Ook moest een aantal misverstanden met ondersteunende partners, met name rond de financiële advisering, opgelost worden wat de nodige tijd en energie heeft gekost. Tenslotte is het project vertraagd vanwege de wet- en regelgeving rond het isoleren van woningen. De Wet natuurbescherming (inmiddels opgegaan in de Omgevingswet) bleek nadrukkelijke beperkingen op te leveren met betrekking tot spouwmuur- en dakisolatie. Formeel moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd bij de provincie waarvoor eerst een (duur) ecologisch onderzoek uitgevoerd moet worden. Deze regelgeving is natuurlijk niet nieuw, maar in de praktijk werd er door particulieren vrijwel nooit een ontheffing aangevraagd en door de provincie werd hier ook niet op gehandhaafd. De afgelopen jaren zijn er echter meerdere juridische procedures aangespannen tegen het overtreden van de Wet en als overheid kunnen, en willen, wij natuurlijk niet onrechtmatig handelen.

Landelijk is er veel aandacht voor het gegeven dat de isolatieopgave, vormgegeven in het nationaal Isolatieprogramma (NIP), gevaar loopt vanwege de regelgeving. De oplossing is gevonden in het opstellen van een Soorten managementplan (SMP). Gemeenten kunnen met een algemeen ecologisch onderzoek hun gemeente 'in kaart' brengen en op basis hiervan een algemene ontheffing aanvragen op basis waarvan erkend isolatiebedrijven aan de slag kunnen. Individuele bewoners hoeven dit dan dus niet meer te doen. Achtkarspelen heeft inmiddels besloten een dergelijk SMP op te laten stellen. Probleem is dat bijna iedere gemeente hier nu mee aan de slag wil gaan en dat het aantal ecologen dat deze onderzoeken moet uitvoeren, beperkt is. Inmiddels heeft de Minister dan ook tot een landelijke aanpak besloten op basis waarvan een beperkt aantal woningen onder een aantal voorwaarden, maar zonder voorafgaand ecologisch onderzoek, geïsoleerd mag worden. De regeling is ingegaan op 24 mei 2024; de woningen binnen onze pilot zouden daarvoor waarschijnlijk in aanmerking kunnen komen.

Doorstart

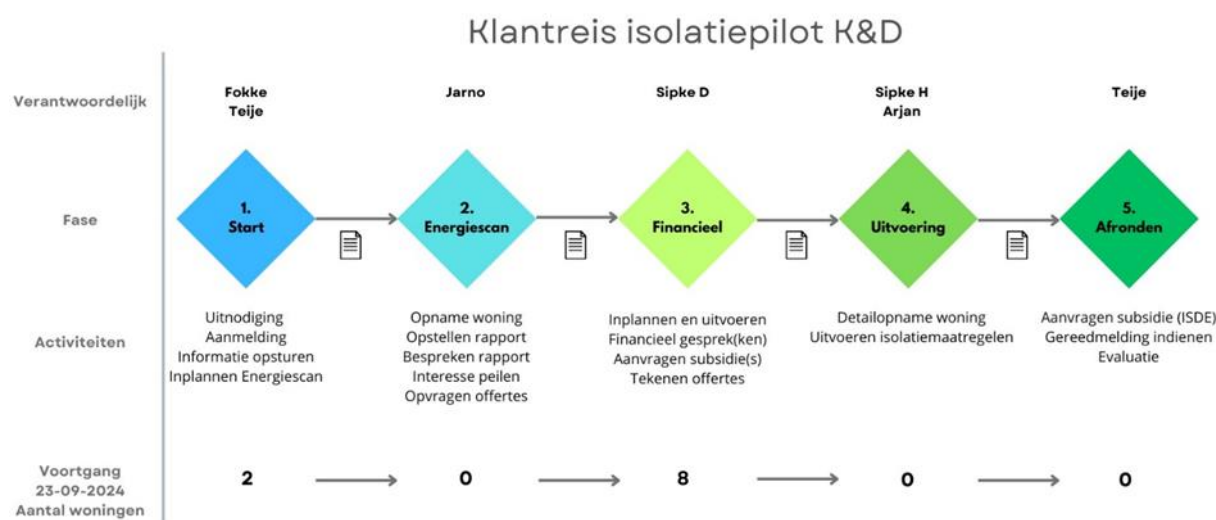
Inmiddels is besloten extra gemeentelijke capaciteit in te zetten om de voortgang wat nauwlettender in de gaten te houden en een doorstart te maken. Haaije Koenders is als projectleider toegevoegd aan het team ter vervanging van Ytje Hiemstra die helaas langdurig ziek is. Teije Dijkhuizen (energieloket) ondersteunt hem daarbij om de lijnen met de energieadviseur (Jarno Steringa) en de financieel specialist (Sipke Duursma) kort te houden.

De extra aandacht is nodig, omdat het in de praktijk lastig blijkt te zijn om de verschillende partijen goed aangesloten te houden. Er is al een vrijwilliger van de gebiedscoöperatie afgehaakt (te weinig tijd) en de motivatie bij andere deelnemers bleek ook langzaam weg te vloeien.

Deze doorstart komt op een goed moment. Sinds kort zijn er immers ook andere (stapelbare) subsidies beschikbaar vanuit het NIP en de provincie (windpark Fryslân) en daarnaast is de landelijke aanpak inmiddels formeel van kracht. Eigenlijk is de timing nu dus perfect en is het streven erop gericht de eerste woningen vanaf augustus (tot dat moment mag er op grond van de Wet sowieso niet geïsoleerd worden) daadwerkelijk te kunnen isoleren.

Voortgang woningen

De klantreis voor de isolatiepilot en de voortgang is als volgt schematisch weer te geven:

Tijdens de zomervakantie hebben de financiële gesprekken plaatsgevonden. Deelnemers kregen tijdens deze gesprekken inzicht in de geschatte kosten van de maatregelen en de voor hen relevante subsidies. Vier huishoudens zijn klaar om de subsidieaanvraag in te dienen en een bezoek in te plannen van het isolatiebedrijf. Via de financieel adviseur is ook één extra woning aangemeld voor de pilot. Voor deze woning wordt binnenkort een energiescan ingepland.

Planning

Isoleren

We verwachten dat binnenkort de eerste woningen worden geïsoleerd. We proberen zoveel mogelijk de huizen op dezelfde dag te bundelen, zodat we er een feestelijk moment van kunnen maken. Het idee is om er een kick-off van te maken waarbij, indien mogelijk, ook wethouder Jelle Boerema aanwezig zal zijn. Daarnaast willen we in deze pilot onderzoeken hoe andere woningeigenaren reageren wanneer de eerste huizen geïsoleerd worden. We verwachten dat meer bewoners in beweging komen wanneer zij zien dat er daadwerkelijk iets gebeurt. Samen met de afdeling communicatie willen we bekijken hoe we de ervaringen van de eerste woningeigenaren die hun woning hebben laten isoleren, kunnen delen met de rest van de buurt.

Verlenging subsidie

De huidige vastgestelde subsidiebeschikking voor deze pilot loopt tot 1 november 2024. Door de vertraging van het project zijn er nog geen subsidieaanvragen ingediend. De verwachting is dat de eerste aanvragen op korte termijn binnenkomen. Daarom is het belangrijk om de termijn voor subsidieaanvragen te verlengen. Door de subsidieperiode te verlengen tot eind 2025 geven we alle betrokken woningeigenaren nog de mogelijkheid om de subsidie aan te vragen.

Evaluatie pilot

Met de verlenging van de subsidie en de start van de eerste isolaties willen we streven naar deelname van nog een aantal betrokken woningeigenaren. We blijven het project monitoren en willen richting eind 2025 de pilot evalueren, samen met de betrokken gemeenten.

Ontwikkelingen

In het kort worden hier nog even de belangrijkste ontwikkelingen sinds de start van het pilot project benoemd

Natuurvriendelijk Isoleren (NVI)

Op 24 mei 2024 is de landelijke aanpak natuur vriendelijk isoleren van kracht gegaan. Dit betekent dat woningen, mits er wordt voldaan aan een aantal voorwaarden, op een natuur vriendelijke manier geïsoleerd kunnen worden, zonder voorafgaand ecologisch onderzoek. Het mag alleen gedaan worden door isolatiebedrijven die een certificaat hebben behaald voor natuur vriendelijk isoleren. De isolatiepartner voor deze pilot, Smit Isolatie voldoet aan deze eis. Een ecologisch onderzoek kost duizenden euro's en kan wel een jaar duren. De mogelijkheid om zonder ecologisch onderzoek te isoleren is dus een mooie uitkomst voor de pilot.

Nationaal Isolatieprogramma (NIP)

Het is sinds 18 juni 2024 ook mogelijk om subsidie aan te vragen vanuit het Nationaal Isolatie Programma. Dit kan via de website van Duurzaam Bouwloket, die deze regeling namens 14 Friese gemeenten en de provincie uitvoert. De subsidie is stapelbaar dus kan op worden geteld bij de subsidie voor deze pilot. De NIP subsidie is gericht op woningen met een slechte energielabel (D of minder) en een lager dan gemiddelde WOZ waarde (€ 270.000). Het lijkt erop dat de meeste woningen in de pilot aan de eisen van de NIP subsidie, die maximaal € 2.110 bedraagt, voldoen.

Windpark Fryslân (WPF)

Bovenop de genoemde subsidies is er vanuit het Windpark Fryslân (van de provincie) nóg een extra subsidie beschikbaar voor woningeigenaren die voldoen aan de eisen van de NIP subsidie, en daarnaast ook onder de inkomensgrens zitten van 150% van het sociale minimum. De subsidie

bedraagt maximaal € 2.500. Om in aanmerking te komen voor deze extra subsidie, moet wel een inkomenstoets worden gedaan

Personele wisselingen

Een lid van het projectteam, Klaas Alma van de gebiedscoöperatie Skûlenboarch, is als contactpersoon voor de inwoners van Drogeham uit de groep gestapt omdat hij hier achteraf gezien toch niet voldoende tijd voor had. Vooralsnog is besloten de 'vacature' niet in te vullen. Fokke Alma, contactpersoon voor Kootstertille, neemt de taken van Klaas voor de rest van de pilot over.

Vanuit de Werkmaatschappij 8KTD zijn Haaije Koenders en Teije Dijkhuizen aan het projectteam toegevoegd, ter vervanging van Ytje Hiemstra (ziek).